

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії

В.о. професора з науково-педагогічної роботи
проф. _____ І.П.Шмакова
« _____ 2021 р

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Догляд за хворими (Практика)”

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 221 «Стоматологія»

Освітньо-професійна програма: Стоматологія

Одеса 2021-2022

Програму складено на основі освітньо-професійної програми другого рівня вищої освіти з підготовки магістрів зі спеціальності 221 «Стоматологія ОНМедУ.

Розробники:

зав. каф., д.мед.н., проф. Якименко О. О., завуч, к.мед.н., доц. Кравчук О. Е.

Програму обговорено на засіданні кафедри «Пропедевтики внутрішніх хвороб та терапії»

Протокол № 1 від «24» серпня 2021р.

Завідувач кафедри,
д.мед.н, професор

(підпис)

(Якименко О. О.)

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової комісії з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від «24» серпня 2021р.

Голова предметної
циклової методичної комісії
з терапевтичних дисциплін
д.мед.н., професор

(підпис)

(Мацегора Н. А.)

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ

Протокол № 1 від «30» серпня 2021р.

Секретар

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Загальна кількість: кредитів – 1,66 годин – 50 змістових підрозділів –1	<i>Обов'язкова</i>	
	Рік підготовки:	2
	Семестр	3
	Лекції	0 год.
	Практичні	10 год.
	Самостійна робота	40 год.
	у т.ч. індивідуальні завдання:	0 год.
	Форма підсумкового контролю:	диференційний залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Догляд за хворими (практика)» є забезпечення підготовки студентів до професійної діяльності з догляду за хворими терапевтичного профілю та робота на посаді середнього медичного персоналу в терапевтичному відділенні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Догляд за хворими (практика)» є

- демонстрація та володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації під час догляду за хворими терапевтичного профілю;
- засвоєння теоретичного матеріалу, демонстрування та володіння навичками організації режиму і догляду за хворими з різними захворюваннями терапевтичного профілю, заповнення звітної документації;
- застосування на практиці основних принципів, асептики, антисептики;

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):

- ЗК2.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

- ЗК5 Здатність до адаптації та прийняття обґрунтованого рішення в новій ситуації.
- ЗК6 Здатність працювати в команді.
- ЗК8 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК9 Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально та свідомо.

б) спеціальних фахових (СК):

- СК1 Навички комунікації та клінічного обстеження пацієнта.
- СК2 Здатність визначати перелік необхідних клініко-лабораторних та інструментальних досліджень та оцінювати їх результати.
- СК3 Здатність встановлювати попередній та клінічний діагноз захворювання.
- СК5 Здатність діагностувати невідкладні стани.
- СК14 Здатність вести медичну документацію.

Програмні результати навчання для дисципліни:

ПРН 1 Володіти навичками комунікації та клінічного обстеження пацієнта. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя.

ПРН 8 Виконувати медичні маніпуляції (за переліком 5), зокрема:

1. накладання пов'язок, зокрема у польових умовах
2. вимірювання артеріального тиску
3. догляд за шкірою, профілактика пролежнів;
4. догляд за вухами, порожниною носа, очами
5. вимірювання температури
6. постановка клізми
7. підготовка пацієнта до збору сечі та калу

ПРН 10 Планувати та проводити санітарно-гігієнічні та профілактичні заходи

ПРН 14 Вести медичну документацію

ПРН 15 Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності

ПРН 18 Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

навчитись:

- проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії, основаній на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини;
- застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності;
- дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності;
- використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для рішення типових завдань професійної діяльності;
- аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності;
- здійснювати професійне спілкування сучасною українською мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової направленості та перекладати іншомовні інформаційні джерела;
- дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, ефективно працювати у команді;
- аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності.

оволодіти навичками:

- Демонструвати володіння навичками проведення розпитування, огляду хворого і правилами визначення основних показників діяльності життєвих систем і надання першої допомоги хворим із порушеннями з боку цих систем;
- Робити попередню оцінку стану температурного гомеостазу хворого за результатами визначення температури тіла та реєстрації температурних кривих, демонструвати володіння навичками догляду за хворими із гарячкою;
- Демонструвати володіння навичками забезпечення особистої гігієни хворих та догляду за важкохворими;
- Демонструвати володіння основними прийомами реанімаційних заходів.

3. Зміст навчальної дисципліни

Підрозділ 1. Основи догляду за хворими

Тема 1. Основні принципи загального та спеціального догляду за хворими терапевтичного профілю. Організація роботи терапевтичних відділень стаціонару.

Історичні віхи становлення медичної допомоги хворій людині. Визначення ролі і місця догляду за хворими в лікувально-діагностичному процесі, поняття про його структуру та умови проведення. Морально-етичні та деонтологічні засади формування медичного фахівця. Основні професійні обов'язки молодшого медичного персоналу в поліклінічних та стаціонарних відділеннях лікарні. Основні деонтологічні засади професійної діяльності медичного працівника. Принципи фахової субординації в системі лікар - медична сестра - молодший медичний персонал.

Загальна характеристика терапевтичного відділення, структура і функціональне призначення. Основні обов'язки молодшої медичної сестри. Пост медичної сестри та організація її роботи, оснащення поста. Організація відвідування хворих. Забезпечення санітарно-гігієнічного режиму відділення. Приготування та застосування дезінфікуючих розчинів. Особливості прибирання приміщень терапевтичного відділення.

Тема 2. Розпитування хворого та його роль в оцінці загального стану пацієнта. Роль огляду хворого в оцінці загального стану пацієнта.

Роль розпитування хворого у діагностичному процесі. Анамнез, його основні частини (паспортна частина, скарги хворого, анамнез захворювання, розпитування по органах та системах, анамнез життя). Правила проведення розпитування хворого та узагальнення отриманих даних. Роль розпитування хворого у загальній оцінці стану хворого. Деонтологічні особливості проведення розпитування хворого. Основні правила розпитування родичів хворого, який знаходиться у непритомному або важкому стані. Ознайомлення з медичною документацією, яка заповнюється на основі розпитування хворого.

Послідовність проведення загального огляду хворого. Визначення загального стану хворого. Стан свідомості та її можливі порушення (гальмівні, іритативні). Оцінка положення хворого у ліжку, його постави та ходи. Правила огляду шкіри та слизових оболонок, дослідження підшкірної клітковини, м'язів, опорного апарату. Антропометричні дослідження і визначення конституціонального типу хворого; правила розрахунку індексу маси тіла та його роль у визначенні подальшої тактики ведення хворого. Правила занесення до медичної документації даних, з'ясованих при огляді хворого.

Тема 3. Температура тіла, правила її вимірювання та реєстрації. Догляд за хворими з гарячкою. Визначення основних показників гемодинаміки та дихання.

Роль температурного гомеостазу в забезпеченні життєдіяльності організму. Методи вимірювання температури тіла. Термометри, їх будова, зберігання, дезінфекція. Методика вимірювання температури тіла ртутним термометром. Сучасні термометри — електричні, на основі рідких кристалів. Види температурних кривих. Реєстрація температури тіла і температурних кривих на температурних листках. Догляд за хворими з підвищеною температурою тіла при гарячці та остуді.

Пульс, основні його властивості. Методика дослідження пульсу на променевих артеріях. Судини, доступні для пальпації. Основні правила зупинки кровотечі з артеріальних та венозних судин, накладання кровоспинного джгута.

Артеріальний тиск та правила його вимірювання на плечовій артерії. Нормальні показники артеріального тиску. Перша долікарська допомога хворим при зниженні та підвищенні артеріального тиску.

Основні правила визначення частоти, глибини, типу, ритму дихання. Перша допомога хворим при кашлі, задишці, ядусі.

Тема 4. Застосування основних видів лікарських засобів. Зовнішнє та внутрішнє застосування лікарських засобів. Методи виконання маніпуляцій.

Класифікація медикаментозних засобів за шляхом уведення в організм хворого. Форми лікарських засобів. Роль і обов'язки медичного персоналу при забезпеченні хворих медикаментозними засобами. Правила роздавання таблетованих та рідких медикаментозних засобів для перорального прийому. Зовнішнє та внутрішнє застосування лікарських засобів. Інгаляція. Парентеральна терапія. Ін'єкції. Внутрішньом'язові, підшкірні, венепункція, внутрішньовенне вливання, крапельні інфузії з підготуванням системи для вливання. Давання кисню та інгаляційних препаратів. Правила виписування, зберігання та роздачі лікарських засобів.

Методика виконання медичних маніпуляцій: штучне дихання, непрямий масаж серця, фіксування язика; зупиняти зовнішні кровотечі; промивати шлунок, кішківник; проводити транспортну іммобілізацію; вимірювати артеріальний тиск.

Тема 5. Поняття про клінічну і біологічну смерть. Поняття про реанімацію. Методика виконання заходів першої медичної допомоги.

Поняття про клінічну і біологічну смерть. Термінальні стани. Основні критерії біологічної смерті. Поняття про реанімацію. Методика і техніка найпростіших реанімаційних заходів: штучне дихання методом "із рота в рот" і "із рота у ніс", непрямий масаж серця. Правила обходження з трупом.

Перша медична допомога при отруєннях, утопленні, тепловому та сонячному ударі, електротравмі. Методика виконання заходів першої медичної допомоги. Оснащення та засоби, що використовуються при виконанні першої медичної допомоги.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		л	п/с	СРС
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Основи догляду за хворими				
Тема 1. Основні принципи та організаційні заходи догляду за хворими терапевтичного стаціонару. Організація роботи терапевтичних відділень стаціонару.	9	0	1	8
Тема 2. Розпитування хворого та його роль в оцінці загального стану пацієнта. Роль огляду хворого в оцінці загального стану пацієнта.	9	0	1	8
Тема 3. Температура тіла, правила її вимірювання та реєстрації. Догляд за хворими з гарячкою. Визначення основних показників гемодинаміки та дихання.	9	0	1	8
Тема 4. Застосування основних видів лікарських засобів. Зовнішнє та внутрішнє застосування лікарських засобів. Методи виконання маніпуляцій.	9	0	1	8
Тема 5. Поняття про клінічну і біологічну смерть. Поняття про реанімацію. Методика виконання заходів першої медичної допомоги	9	0	1	8
Диференційний залік.	1	0	1	0
Разом за змістовим модулем 1	46	0	6	40
Усього годин	46	0	6	40

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Основні принципи та організаційні заходи догляду за хворими терапевтичного стаціонару. Організація роботи терапевтичних відділень стаціонару.	1
2.	Розпитування хворого та його роль в оцінці загального стану пацієнта. Роль огляду хворого в оцінці загального стану пацієнта.	1
3.	Температура тіла, правила її вимірювання та реєстрації. Догляд за хворими з гарячкою. Визначення основних показників гемодинаміки та дихання.	1
4.	Застосування основних видів лікарських засобів. Зовнішнє та внутрішнє застосування лікарських засобів. Методи виконання маніпуляцій.	1
5.	Поняття про клінічну і біологічну смерть. Поняття про реанімацію. Методика виконання заходів першої медичної допомоги.	1
6.	Диференційний залік.	1
Разом 6 годин		

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять	6
2.	Засвоєння практичних навичок, наведених у плані практичної підготовки студента	20
3.	Засвоєння тем винесених на самостійне опанування	
3.1	Поняття про лікувально-охоронний, санітарний та лікарняний режим терапевтичного стаціонару. Приймальне відділення.	1
3.2	Застосування основних видів лікарських засобів. Зовнішнє застосування лікарських засобів та фізіотерапевтичних процедур.	1
3.3	Організація лікувального харчування хворих.	1
3.4	Загальний і спеціальний догляд за тяжкохворими і агонуючими.	1

3.5	Методика виконання заходів першої медичної допомоги при невідкладних станах за надзвичайних умов.	1
4	Заповнення основної звітної документації — щоденника виробничої практики та підсумкового звіту	4
5	Індивідуальна робота: доповідь реферату на практичному занятті, або підготовка санітарного бюлетеня та доповідь на клінічних конференціях баз кафедри індив.	3
6	Підготовка до диференційного заліку	2
	Разом за змістовий модуль 1	40

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, демонстрація та відпрацювання навичок виконання маніпуляцій, інструктаж та відпрацювання навичок на симуляційних муляжах.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань Крок-2, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. Методи контролю і критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання поточної навчальної діяльності, одного практичного заняття:

Оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизоване.

Поточна навчальна діяльність студента оцінюється за 4-бальною (традиційною) шкалою.

Відповідно з професійним під час практичних занять велика частина часу (не менше 60%) повинна відводитися основного етапу заняття: самостійній роботі студентів під керівництвом викладача з професійно-орієнтованими завданнями (реальними об'єктами майбутньої професійної діяльності - хворими, результатами лабораторних досліджень, рентгенограмами або їх моделями). Залишок часу - на аналіз і спільне обговорення результатів самостійної роботи студентів з корекцією помилок.

Види навчальної діяльності студента, які підлягають оцінюванню на занятті, визначаються кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни і цілей вивчення конкретної теми і фіксуються в протоколі засідання кафедри до початку навчального року.

Оцінювання навчальної діяльності всіх студентів не є обов'язковим на кожному практичному занятті. Однак, повинно бути опитано не менше 50% студентів.

В кінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній бал усіх отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою, округлене до 2 (двох) знаків після коми.

Оцінка „**відмінно**” виставляється, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал в повному обсязі, даючи вичерпні відповіді та викладаючи матеріал без помилок та неточностей, вільно вирішує задачі та виконує практичні навички різного ступеня складності.

Оцінка „**добре**” виставляється, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал майже в повному обсязі, даючи правильні, але не вичерпні відповіді на запитання. Без значних помилок вирішує задачі та виконує практичні навички .

Оцінка „**задовільно**” виставляється, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал не в повному обсязі. Викладає матеріал не систематично, але правильно відповідає на уточнюючі запитання. З помилками вирішує задачі та виконує практичні навички.

Оцінка „**незадовільно**” виставляється, якщо студент не володіє змістом заняття та лекційного матеріалу, зі значними помилками вирішує задачі й виконує практичні навички.

Оцінювання самостійної роботи студентів (індивідуальних завдань):

Оцінка за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту. Оцінка додається до поточної успішності.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час іспиту.

Оцінювання результатів навчання під час підсумкового контролю (іспиту):

До підсумкової атестації допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,00.

Максимальна поточна успішність - 5,0

Мінімальна кількість балів для допуску до іспиту — 3,0

Диференційний залік з догляду за хворими здійснюється на останньому занятті по завершенню вивчення всіх тем розділу. До заліку допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та не мають пропусків. Студенту, який з поважних причин мав пропуски навчальних занять, вносяться корективи до

індивідуального навчального плану і дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Диференційний залік проводиться на останньому занятті з дисципліни. Базується на результатах усної відповіді на білет, в якому є два теоретичні питання та одне практичне завдання з демонстрації навичок. Екзаменатором є викладач кафедри, згідно індивідуального розкладу.

Максимальна оцінка – 5,0.

Диференційний залік вважається зарахованим, якщо студент отримав оцінку не менш ніж **3,0**

Вся база (теоретичні питання, ситуаційні задачі, тести до самопідготовки), надаються студентам з першого дня прибуття на кафедру.

Оцінка з дисципліни складається з двох складових:

- **50% - поточна успішність (середнє арифметичне всіх оцінок студента);**

- **50% оцінка на диференційному заліку.**

Таким чином, на кафедрі у відомість виставляються дві оцінки:

середнє арифметичне всіх поточних оцінок (розраховується як число, округлене до 2 (двох) знаків після коми, наприклад, 4,76);

2) традиційна оцінка за диференційний залік.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Середній бал за дисципліну (традиційна оцінка) розраховується як середнє арифметичне поточної успішності та екзаменаційної оцінки.

Приклад

Поточна успішність 4,76; оцінка на іспиті – 4.

$(4,76 + 4) : 2 = 4,38$

Отримана **оцінка за дисципліну** розцінюється як процент засвоєння необхідного об'єму знань з даного предмету.

Середній бал за дисципліну	Відношення отриманого студентом середнього балу за дисципліну до максимально можливої величини цього показника	Оцінка з дисципліни за 4-бальною шкалою (традиційна оцінка)
4,5 – 5,0	90-100%	5
3,75 – 4,0	75-89%	4
3,0 – 3,7	60-74%	3

Індивідуальний розрахунок проценту засвоєння дисципліни проводиться за допомогою пропорції.

Приклад:

Оцінка з дисципліни (традиційна шкала)	Процент засвоєння знань з даного предмету
5	100
3,5	X

$$X = (3,5 \times 100) : 5 = 70\%$$

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за чотирибальною (традиційною) шкалою

Особливу методологічне значення має питання конвертації результату вивчення студентом дисципліни в 200-бальну шкалу. Це необхідно для здійснення академічної мобільності студента, надання студенту можливості продовжити навчання з цієї дисципліни в іншому ВНЗ або в іншій країні.

Отриманий відсоток засвоєння знань з даної дисципліни дозволяє здійснити конвертацію в оцінку за 200-бальною шкалою.

Приклад:

Процент засвоєння знань з даного предмету	Оцінка за 200-бальною шкалою
100%	200
70%	X

$$X = (70 \times 200) : 100 = 140 \text{ балів}$$

Подальше ранжування за рейтинговою шкалою (ECTS) виробляє інформаційно-обчислювальний центр університету.

10. Перелік практичних навичок для диференційного заліку з виробничої практики «догляд за хворими»

1. Провести розпитування хворого та заповнити титульну сторінку історії хвороби.
2. Провести розпитування хворого та виділити основні скарги.
3. Провести вимірювання температури у хворого та оформити температурний лист.
4. Провести огляд хворого на наявність корости та педикульозу.
5. Провести вимірювання зросту пацієнта стоячи, сидячи, визначити масу тіла та розрахувати індекс маси тіла.
6. Підготувати гігієнічну ванну для санітарної обробки хворого та провести її дезінфекцію після користування.
7. Продемонструвати методику транспортування хворого на ношах (каталці) та перекладання його на ліжко.
8. Продемонструвати навички користування функціональним ліжком та надання відповідних положень хворому при нападі ядухи та при колапсі.

9. Дослідити у хворого пульс на променевих артеріях, зробити висновок про основні його властивості.
10. Дослідити у хворого пульс на нижніх кінцівках, зробити висновок про його відповідність нормі.
11. Виміряти хворому артеріальний тиск, зробити висновок про його відповідність нормі.
12. Провести дослідження дихання у показового хворого, зробити висновок про основні його властивості.
13. На бланку температурного листа відмітити запропоновані викладачем показники пульсу, артеріального тиску, температури тіла, зробити висновок про їх відповідність нормі та про тип температурної кривої.
14. Провести переміну натільної та постільної білизни хворому, що знаходиться на ліжковому режимі.
15. Розкласти на демонстраційному столі запропоновані лікарські засоби по групах за способом введення, назвати основні способи введення препаратів.
16. Продемонструвати на муляжі методику закапування крапель у вуха, ніс, очі.
17. Підготувати необхідні розчини та продемонструвати правила поводження з одноразовим шприцем після його застосування.
18. Продемонструвати методику підготовки гумової грілки та пухиря з льодом і користування ними.
19. Продемонструвати методику застосування гірчичників.
20. Продемонструвати методику годування хворого, прикутого до ліжка.
21. Приготувати необхідне обладнання для очисної клізми, продемонструвати методику її застосування на муляжі.
22. Продемонструвати на муляжі методику користування підкладним судном та сечоприймачем у хворих чоловічої та жіночої статі.
23. Підготувати необхідні засоби та провести гігієну порожнини рота, носа та вух важкохворому.
24. Підготувати необхідні засоби та провести профілактику утворення пролежнів.
25. Продемонструвати методику проведення реанімаційних заходів (штучна вентиляція легень, непрямий масаж серця) на фантомі.
26. Продемонструвати методику проведення підшкірних, внутрішньом'язових та внутрішньовенних ін'єкцій та інфузії лікувального розчину.
27. Провести проби на якість передстерилізаційної обробки інструментів.

11. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Підручники:

- Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / Н.М. Касевич; за ред. В.І. Литвиненка. — 7-е вид., випр., 2017 – 424 с.
- Догляд за хворими. Практика. Підручник / О. М.Ковальова, В. М. Лісовий, С. І. Шевченко, Т. В. Фролова. – Київ: Медицина, 2013. – 488 с.
- Догляд за хворими та сестринська справа: учбовий посібник / Якименко О.О; під редакцією Якименко О.О., 2021 – 178 с.
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Методичні розробки практичних занять
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни.
- Навчальні відеоматеріали.
- Робочі зошити та протоколи практичних занять

12. Рекомендована література

Основна

1. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: підручник (ВНЗ I—III р. а.) / Н.М. Касевич; за ред. В.І. Литвиненка. — 7-е вид., випр., 2017 – 424 с.
2. Догляд за хворими. Практика. Підручник / О. М.Ковальова, В. М. Лісовий, С. І. Шевченко, Т. В. Фролова. – Київ: Медицина, 2013. – 488 с.
3. Догляд за хворими та сестринська справа: учбовий посібник / Якименко О.О; під редакцією Якименко О.О., 2021 – 178 с..

Додаткова

1. Посібник до вивчення курсу «Основи загального та спеціального догляду за хворими з маніпуляційної технікою» / П.М. Полушкін, Д.В.Гальченко – Д.: ДНУ, Ч. 1,2, 2014. – 378 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

<https://onmedu.edu.ua/>

<http://www.nbu.gov.ua/e-resources/>

<https://librarynmu.com>

<https://www.scopus.com/sources>

<http://moz.gov.ua>